

rad bi jih imenoval po pravem imenu. Jezikoslovci, krstite jih, ker dosti so že stari za močno potrebni hladni krst, posebno dokler je še zima!

Zgodovinska črtica.

Mož z dvema ženama in pa sto in sedemdeset let stari parament.

Dogodba v 8. listu „Novic“ v sv. Križu poleg Podpeča, naj je že resnična ali ne, me spominja dragocenega cerkvenega plajšča ali paramenta, kateri je bil okoli leta 1690 od zgubljene žene v Gabrčah sv. Antonu posvečeni podružnici, četrť ure od Senožeč, darovan. To se je zgodilo tako-le:

Okoli leta 1683, ko so siloviti Turki zadnjikrat s svojimi krvožejnimi četami na Avstrijsko privreli, se je, kakor so nam naši stariši pripovedovali in še pripovedujejo, med Senožečami (to je gori imenovano in pa Dolenjovasjo) sila krvav boj med avstrijskimi in turškimi četami unel; po dolgem klanji so zmogli naši.*) Pasji Turk si po imenovanu bitki nazaj proti Istri pomaga, pa vse, kar živega najde, pred seboj žene. Preplašeni ljudje so, to se ve, sebe, živino in kar je še družega bilo, že popred v tadašnje goste meje in boršte poskrili. Ena sama čvrsta ženica iz Gabrč, Lena Antončičeva po imenu, je na svojo urnost se zanašaje, potem, ko njen mladi mož dvoje otrok (dve hčerki 2 in 3 leta stari) in kar je še družega bilo mogoče, odpelje, v svoji na koncu vasi na južni strani stoječi hiši hotla štrene, ktere so se ravno v kotlu nad ognjem okuhovale, popolnoma okuhati — al vjela se je! Roparska in ravno otepena drhal turška čez vso gabrško vas mahoma plane! Čvrsta ženica hitro na vrtu za hišico luknjo izkoplje, ter štrene z vrelim lugom va-njo strese, luknjo pa z zemljo založi. Potem se hoče v mejo za svojo družinico pobasati, al prekasno je že bilo. Turčini jo zasačijo, in potem, ko je bila primorana, vse skrivaje po selu jim pokazati, jo seboj vlečejo.

Ko se strašna turška krdela proti Jugu popolnoma in menda za vselej odmaknejo, začno pregnani seljani nazaj v svoje hiše tavati; najbolj je pa skrbnega Franceta Antončiča sila nazaj gnala, ker je v strahu bil, kaj da se je neki njegovi mladi in čvrsti ženki pripetilo, ker je za njim ni bilo. Mladi mož poprašuje po svoji Lenčici, al vse zastonj; predrage mu ženke ni bilo ne sledú ne tirú.

Zapuščeni mož in vsi soseščani so si, potem ko ste dve leti od odhoda Turkov minuli, mlado vaščanko za gotovo mrtvo mislili. — Mladi vdovec si drugo devo za nevesto zbere in tudi dobí privoljenje za poroko. — Ko mu je nova ženka v petih letih potem troje otrok povila, priroma nekega spomladanskega dne „rajnka“ Lenčica ravno o mraku s košaro na oprsnicah in v dragoceni turški obleki, na svoje domovje ter prosi prenočevanja. Ker pa gospodarja domá ni, ji nje namestnica prenočevanje dovoli in jo k ognjišču med družino pokliče, da se ogreje. Gospodar ponoči domú prišedši se drugo jutro ves zamakne, ko svojo nekdanjo, že med mrtve šteto ženko zagleda; Lenčica tudi svojega moža precej spoznavši hoče ga objeti, al ta se ji resno otresa in se rotí, da je ne pozná. Lenčica mu z žalostnim

glasom dopoveduje, „da je ona njegova nesrečna, pred 7 leti od Turkov odpeljana žena, da je bila prisiljena staremu Turčinu Pašatu kot deveta žena služiti, in ko je ta v neki bitvi bil potolčen, je nje vroča želja, še enkrat do svojih priti, se izpolnila; prinesla je zdaj bogatijo veliko seboj.“ Al njen mož ostane le pri trdi besedi, da je ne pozná, in da ni imel druge žene kakor jedno! — Žalostna mati hoče potem svoji zapuščeni dve hčerki poljubiti, pa tudi te se je vstrašite in pred njo bežite. — Ko nesrečna žena vidi, da je nobeden noče spoznati, si izprosi sipon (kopačo). Mož njen in radovedni sosedje, kaj neki bo s tem orodjem, gredó zanjó za hišo na vrt; — žena odkoplje tisto luknjo, v katero je pred 7 leti vrele štrene stresla, in izvleče jih nepoškodovane. S tem je hotla možu pravično dokazati, da je ona res njegova od Turkov odpeljana žena; — al mož še zmirom trdno pri besedi ostane, da je ne pozná.

Sklenila je tedaj Lenčica svojo domovino za vselej zapustiti, pred pa še možá in svoji hčerki z nezmernim srebrom in zlatom obdaruje, zraven si pa izprosi, da sme svoja otročička počesati, potem ju poljubi in se — posloví.

Lenčici, čeravno je nevernemu Turčinu 7 let služiti morala, pa je še zmirom srce kristjansko ostalo.

Predno svoje rojstno selo zapustí, oglasi se pri cerkovniku (mežnarji) ter ga prosi, da ji gré cerkev odpret. Cerkovnik to storivši strmí za ženo, ktera s košaro na oprsnicah po cerkvi do vélicega oltarja stopa, košaro odloží, in po dolgi in solzni molitvi iz košare dragocen na rudečem rožnatem atlasu s čistim srebrom umetno olišpan parament sv. Antonu daruje. Ko še cerkovnika obdaruje, zapustí svojo domovino za vselej, — in res živa duša ni več o nji slišala. Imenovani parament pa je še dandanes dobro shranjen; umetno delo velike vrednosti je. Mož pa, ko je zgubljena Lenčica odšla, je zarad nemirnega srca svojo kmetijo tako zanemaril, da je v malo letih na beraško palico prišel. Še zdaj se vidijo razvaline njegovega stanovališča.

Senožeški.

Ozir po svetu.

Pisma iz Srbije o Srbii.

(Dalje.)

Da je preteklost Beligrada res strašna bila, ne pripoveduje nam le povestnica, temuč tudi to, da leta 1862, ko so Srbi barikade v bran Turkom po beligraskih ulicah kopali, so povsod na neizmerno veliko človeških kostí zadeli. Pa silovite nesreče ovega mesta, kteremu je sam Bog najlepšo bodočnost odločil, še ni konec. Žrela nebrojnih turških topov mu grozijo vsaki hip zasip, požar in smrt! Trepet, strah in groza obhaja vsakega, ki ta smrtonosna žrela na nesrečno, v trgovaškem razvitku cveteče mesto obrnjena vidi.

Bog je Beligrad za trgovino ko nalašč vstvaril, in sreča in blagostanje Beligrada bila bi sreča in blagostanje peštanskim, bečkim in trgovačkim rodovinom nebrojnih drugih mest carstva in kraljestva; zato je treba, da se gradovi trdnjave v trgovske hiše in magazine spremenijo in okoli po velikanskem zidovji namesti strahonosnih topov, pušek, bajonetov in kupov topovskih krogel je treba cvetečih štacun in na kupe blaga vsega sveta. Kadaj pa pride ta za Beligrad zlati čas, sam Bog vé. Mogoče, da je blizo ali pa tudi še dalječ v prihodnjih časih srečnišim našim potomcem ohranjen? Pa priti mora, in kadar bojo iz Beligrada vsi turški in srbski topovi zginili in kadar bo železnica krog sredine bogate kneževine iz Beligrada na vse strani raztegujena, takrat bo Beligrad najsrečnejši in zavolj tr-

*) Z zidom, čez seženj debelim in s trdnim kamnatim obokom na vrhu zidani, s strelnimi predori v štirih nadstropjih obdani, zeló prostorni in še danes dobro ohranjeni okrogli stolp, kateri pri dolenjski, sv. Marii počesčeni podružnici, na skalnatem hribcu med razvalinami nekdanjih parkanov stoji, spričuje, da je ta trdnjava, ko je še velika cesta iz Razdrtega skozi senožeški boršt „Brda“ in skozi Dolenjo vas proti Trstu peljala, zavoljo silovitih Turkov zidana bila. Pis.